

Odetonerat sprängämne i entreprenadberg måste hanteras säkert

Entreprenadberg, dvs sprängsten från tunneldrivning, m m, kan innehålla odetonerat sprängämne. Dessa så kallade "dolor" utgör en säkerhetsrisk för dem som tar emot entreprenadberg i bergterminaler. Detta PM är framtaget i samråd med MSB och riktar sig platschefen som är ansvarig för bergterminalen.

Dolor utgör en säkerhetsrisk i två avseenden. Det finns risk för

- detonation under hanteringen av berg vilket kan medföra skada på människor och materiel (safety)
- att dolan hamnar i orätta händer, exempelvis kriminella nätverk och används i olagligt syfte (security)

Ur båda aspekterna är det viktigt att man så långt möjligt minskar antalet dolor med målet noll – inga dolor.

Förvaring inom terminalområdet

Alla dolor ska journalföras. Det företag som driver terminalen ska **söka tillstånd** hos berörd kommun för ett förråd för sprängämne¹ inne på bergterminalens område. Detta kräver en "föreståndare" med dokumenterad kunskap, men behöver inte vara en person som är anställd vid företaget.

Kommunen ska pröva: tillgreppsskydd, brandskydd och säkerhetsavstånd enligt 9 kap. MSBFS 2019:1.

För defekta patronerade laddningar t ex dynamit (dolor) eller defekta sprängkapslar är kraven:

- Tillgreppsskydd: skåp motsvarande EN 1143-1, utgåva 2, med lägst grade III.

- Brandskydd: minst EI 30, motsvarande dubbla gipsskivor.

- Säkerhetsavstånd till omgivning: Dolor räknas som riskgrupp 1.1 i MSBFS 2019:1 (sid. 43). Förvaring av högst 10 kg dolor kräver minst 30 m avstånd till bostadshus eller hårt trafikerade vägar (högst 60 kg kräver 75 m).

Transport av odetonerat sprängämne från terminal – ett omfattande regelverk i kort form

I fall någon dola innehåller en odetonerad sprängkapsel, ska kapseln transporteras separat från sprängämnet. I varje specifikt fall gäller bestämmelserna i ADR, t.ex. krav på transportdokumentation, m m.

För att transportera dolor krävs typgodkända ytter- och innerförpackningar för transport av sprängämne. Ytterförpackningen ska ha godkänd märkning som med UN-nummer, officiell transportbenämning och faroetikett². Den som förpackar och transporterar dolan ska ha gått kurs för ADR-behörighet (minst 1.3) de senaste fem åren.

Sprängarbas kan ta med dola från egen verksamhet utan särskilt tillstånd. Dolor väger alltid mindre än gränsen för värdeberäknad mängd (50 kg) och kan under vissa förutsättningar transporteras enligt undantag 1.1.3.1 (c) i ADR-S.

Om terminalen tar emot berg från flera projekt är det inte möjligt att fastställa vem som har haft rådighet över sprängämnet innan det laddades i berget – till exempel om märkning av sprängämnet har fallit bort. Sådana terminaler kan anlita en ansvarig sprängarbas för att ta hand om alla dolor i inkommande berg eller ge egen personal utbildning i att ta hand om, förpacka och märka dolor (ADR-behörighet 1.3). Därmed kan den utbildade personalen ikläda sig rollen som förpackare, avsändare och transportör.

Destruktion av dolor

Sprängarbas som hanterar dola från egen verksamhet kan utan särskilt tillstånd destruera dolan.

För dolor från andra källor måste sprängarbas söka tillstånd från MSB för destruktion av explosiva varor.

I ansökan ska man redovisa sin kunskap och hur man säkert destruerar dolor t ex metoder och platser samt var och hur dolor ska förvaras innan de destrueras.

BEF har en checklista för ansökan till MSB om destruktion.

Sammanfattat av Björn Strokirk, SBM

¹ t ex värdeskåp Robur Safe Grade III-40 mått: 0,55 x 0,54 x 0,58 m, vikt 325 kg, pris 12 500 SEK

² t ex för dynamit: UN 0082 "BLANDSPRÄNGÄMNE, TYP B" och etikett nr 1 kompletterad med riskgrupp "1.1" och samhanteringsgrupp "D"